

C.C. MUNKSGAARD NIELSEN

Personforsikringsjura

Forsikringsjuraen
Forsikringshøjskolens Forlag

Nielsen

ura

blåserie:

Century Schoolbook

redet af Erik Ellegaard Frederiksen

trykt af Avis Offset.

opslagsviser

hvorborgs træsnit »I tanker«.

by Forsikringshøjskolens Forlag.

;

Forord

»Introduktion til civilretten« - som hermed foreligger i 4. udgave - nu under navnet **Personforsikringsjura** - er udarbejdet for at dække behovet for en håndbog og et undervisningsgrundlag ved de kurser på Forsikringshøjskolen, som omfatter en gennemgang af person-, familie- og arveretten. Det er retsområder, der har stor betydning for den forsikringsvirksomhed, som vedrører livs- og ulykkesforsikring. Der er derfor lagt vægt på at fremstille retsreglerne i et forsikringsaf-taleretligt perspektiv og med særlig hensyntagen til disse branchers praktiske behov.

Fremstillingen omfatter også hovedprincipperne i skiftelov-givningen og arveafgiftslovgivningen, selv om disse lovgivnin-ger falder uden for civilrettens traditionelle område. Disse lovgivninger har imidlertid særlig interesse for livs- og ulyk-kesforsikringsselskaberne, idet de gennem forsikringsaftale-lovens bestemmelser om indsættelse af begunstigede og udbe-taling af forsikringsydelse er tillagt funktioner, der til en vis grad ligner funktioner, der udøves af skifteretterne.

Bogens disposition og emneafgrænsning tager særligt sigte på Forsikringshøjskolens kurser i personforsikring og omfat-ter på baggrund heraf kun enkelte retsregler inden for for-mueretten. Bogens behandling af dette vigtige retsområde er således ganske perifer.

I enkelte af bogens afsnit henvises der til bogen »Forsik-ringsjura«, som er obligatorisk for en lang række af Forsik-ringshøjskolens uddannelser. Det er en fordel for læseren af »Personforsikringsjura« at have læst »Forsikringsjura« eller at have bogen til rådighed for opslag; men »Personforsikrings-jura« kan uden forståelsesmæssigt besvær læses selvstændigt.

For at forøge bogens håndbogsværdi er den forsynet med en række noter og litteraturhenvisninger, og kapitlerne om fami-lieret og arveret er opdelt med særligt henblik på at behandle retsreglerne om pensionsrettigheder i et noget videre omfang end i de tidligere udgaver.

I øvrigt er bogens stof à jourført med relevante lovændrin-ger m.m. indtil medio februar 1994.

ADVOKAT
JERRY OSBAK
NØRREGADE 30 - 1165 KBH. K

hold

- ttensområde 7**
 kontraoffentlig ret 7
 ligger inden for civilretten 8
 tems betydning for
 omgør hvervet 10
 retlige elementer i
 kringretten 10
 fasttelsesreglernes relationer
 milie og arveretten 11
 er inden for civilretten 11
 supplerende litteratur 12
- retten 13**
 e og handleevne 15
 e umyndig? 15
 diggørelsesgrundene 16
 diggørelsessager 17
 yndiges repræsentanter 18
 dremyndighed 18
 ldremyndighedens indehaver 19
 le om forældremyndighed 20
 varsret og familiesagkyndig
 givning 20
 velse af forældremyndigheden 21
 mål 23
 gens pligter 23
 yn med værgemål 24
 værgemål 24
 ghedens retsvirkninger 25
 lliges aftaler 25
 lliges forsikringsaftaler 27
 lse af umyndiges midler 29
 lse af anbringelsesreglerne
 vreladers eller forsikrings-
 s bestemmelse 33
 ges erstatningsansvar og
 svar 34
 gen af fornuftmangel 36
 onsanbringelse 36
 pplerende litteratur 37
- retten - almindelig del 38**
 gssarbejdet inden for
 retten 40
 ets indgåelse 41
 ets retsvirkninger 42
 ig underholdspligt 43
- Ægtepagt om særeje 47
 Gaver mellem ægtefæller 49
 Ægteskabets ophør 50
 Underholdsbidrag 52
 Forældremyndighed 52
 Formuefællesskabets opløsning 53
 Erstatninger og forsikringsydelse 55
 Vederlagskrav 56
 Samlivsophævelse uden separation 58
 Børns retsstilling 58
 Adoptivbørn 59
 Samliv uden for ægteskab 60
 Nyere supplerende litteratur 64
- 4 Familieretten - pensionsrettigheder ved separation og skilsmisse 65**
 Pensionsrettigheders formueværdi 65
 Retsgrundlaget for skiftereglerne 66
 Skiftereglerne i relation til forsikrings-
 typer og ansættelsesforhold 67
 Pensionsordninger i ansættelsesforhold 70
 Kapitalforsikring med sumudbetaling 70
 Værdiansættelsen ved kontant
 opgørelse 72
 Rateforsikring 72
 Indeksordninger med tilbagekøbsret 73
 Indeksordninger uden tilbage-
 købsret 74
 Egenpension med løbende
 udbetalinger 74
 Enkepension med løbende
 udbetalinger 74
 Enkepension sikret ved individuel
 overlevelsesrente 75
 Enkepension - sikret ved kollektiv
 overlevelsesrente 76
 Pensionsordninger uden for
 ansættelsesforhold 77
 Kapitalforsikring med sumudbetaling 77
 Værdiansættelsen af skattepligtige
 kapitalforsikringer og rate-
 forsikringer m.fl. 78
 Rateforsikring 81
 Indeksordninger med tilbagekøbsret 81
 Indeksordninger uden tilbage-
 købsret 82

- Opbevaringsordninger i pengeinstitutter 84
 Hvad bør en familieretlig lovgivning
 om pensioner gå ud på? 85
 Nyere supplerende litteratur 87

- 6 Familieretten - partnerskabslovgivningen 88**
 Formål og område 88
 Indhold og systematik 89
 Lov om registreret partnerskab 89
 Følgeboglovgivningen 90
 Partnerskabslovgivningens
 virkninger i dansk ret 91
 Person-, familie- og arvelovgivningen 91
 Pensionsbeskatningslovgivningen 93
 Arveafgiftslovgivningen 94
 Personforsikring og pensions-
 rettigheder i relation til LRP 95
 Forsikringsaftalens oprettelse 95
 Forsikringsaftalens administration 96
 Tjenestemandspensioner og
 pensionskasseordninger 97
 Aftaler om skadesforsikring
 i relation til LRP 98
 Bestemmelser i FAL og
 forsikringsvilkår 98
 Bærligt om ansvarsforsikring
 i relation til personskader 99
 Arbejdsskadeforsikring 100
 Papirløst samliv mellem personer
 af samme køn 100
 LRP's forsikringsaftaleretlige
 perspektiv 101
 Nyere supplerende litteratur 101
- 6 Arveretten - almindelig del 102**
 Hvad falder i arv? 103
 Hvem arver? 104
 Ægtefællens arveret 105
 Arv til børn 107
 Forlovsretten 108
 Ægtefællens arveret 109
 Testamentsretten 110
 Tvangsarvereglerne 110
 Testamenters oprettelse 111
 Mangler ved testamentet 112
 Tilbagekaldelse af testamenter 114
 Bristede forudsætninger som
 bortfaldsgrund for testamenter 114
 Skatteaf dødsbo 117

- Uskiftet bo 119
 Aktiver, passiver og rådigheds-
 ret i det uskiftede bo 121
 Afdødes forsikringer, hvor ægte-
 fællen er begunstiget 121
 Forsørgertabserstatning efter
 EAL § 18, stk. 3 122
 Længstlevendes pensionsrettigheder 124
 Pensionsordninger i ansættelses-
 forhold 124
 Pensionsordninger uden for
 ansættelsesforhold 124
 Pligten til at svare arveafgift
 ved skifte 125
 Rådighedsretten over det
 uskiftede bo 125
 Bestemmelser vedrørende borteblevne 126
 Nyere supplerende litteratur 128
- 7 Arveretten - den begunstigedes retsstilling ved dødsboskifte 129**
 Forsikringsselskabets pligter ved
 forsikringstagerens død 129
 Formkravet til en
 begunstigelsesindsættelse 130
 Tilbagekaldelse af begunstigelses-
 bestemmelser 132
 Bristede forudsætninger som
 bortfaldsgrund 133
 Betydningen af begunstigedes
 legitimation 133
 Indsigelser mod begunstigelses
 gyldighed 134
 Betydningen af selskabets viden
 om familieretlige forhold 135
 Den begunstigedes retsstilling
 over for kreditorer 137
 Den begunstigedes retsstilling
 over for panthavere 137
 Den begunstigedes retsstilling
 over for afdødes arvinger 138
 Begunstigelsen uigenkaldelig 139
 Begunstigelsen genkaldelig 139
 Begunstigede tvangsarving 139
 Begunstigede ikke-tvangsarving 139
 Ikke-tvangsarvingens retsstilling
 belyst ved eksempler 140
 Forlovsretten 141
 Begunstigedes retsstilling over for

6 Indholdsfortegnelse

- «Den mest pårørende» som begunstiget 144
- Ægtefælle, børn og arvinger som begunstigede 146
 - Ægtefælle som begunstiget 146
 - Børn som begunstigede 146
 - Arvinger som begunstigede 147
- Begunstigelsesindsættelser i relation til uskiftet bo 148
- Pensionsopsparing, hvori der er indsat begunstigede 149
- Nyere supplerende litteratur 150
- 8 Afgift af arv og gave 151**
 - Historisk udvikling 151
 - Delbetænkning om arve- og gaveafgift 153
 - Pligten til at svare afgift af arv 154
 - Pligten til at svare afgift af gave 156
 - Arveafgiften af forsikringer 158
 - Forsikringer, der indgår i boopgørelsen 159
 - Forsikringer, der er omfattet af AAL § 5a 160
 - Afgiftspligten efter AAL § 5a 160
 - Afgiftspligten af pensionsrettigheder 162
 - Forsikringer, der indgår i et uskiftet bo 163
 - Hvordan beregnes arveafgiften af forsikringsydelse? 164
 - Gaveafgiften af forsikringsydelse 166
- Arveafgiften af garanterede ydelser 167
- Arveafgift af ulykkesforsikringer 168
- Nyere supplerende litteratur 168
- 9 Formueret 169**
 - Formuerettighedens stiftelse og retsbeskyttelse 169
 - Overdragelse af formuerettigheder 170
 - Lov om kreditaftaler 171
 - Kontraktstyper, der har særlige relationer til forsikrings erhvervet 173
 - Gældslovgivningen 174
 - Pant og kaution 176
 - Nyere supplerende litteratur 177
- 10 Udviklingstendenser inden for civilrettens område 178**
 - Registerværn 178
 - Markedsføringslov 179
 - Lov om betalingskort 180
 - Forbrugeraftalelov (dørsalg, fortrydelsesret m.m.) 181
 - Lov om forbrugerklagenævn 184
 - Ligestillingslovgivning 184
 - Foranstaltninger mod hvidvaskning af penge 185
 - Nyere supplerende litteratur 186
- Noter 187**
- Nyere supplerende litteratur (samlet oversigt) 236**
- Stikordsregister 238**

Oversigt over anvendte forkortelser:

- AAL = Arveafgiftsloven
- AL = Arveloven
- EAL = Erstatningsansvarsloven
- FAL = Forsikringsaftaleloven
- GBL = Gældslovgivningen
- LKA = Lov om kreditaftaler
- LOF = Lov om forsikringsvirksomhed
- LRP = Lov om registreret partnerskab
- ML = Myndighedsloven
- PBL = Pensionsbeskatningsloven
- PPL = Retningsloven

1 Civilrettens område

1.1.1

1.1.2

1.1.3

1.1.4

1.1.5

1.1.6

Udtrykket »civilret« anvendes i den juridiske udtalelse som en fællesbetegnelse for person-, familieret, arveret og tvangsret, dvs. de dele af dansk ret, der sædvanligt tager sigte på borgernes retsstilling i deres indbyrdes forhold til hinanden og til privatpersoner eller i forbindelse med den enkelte parters udøvelse af et erhverv.

Der er dog langt fra tale om en entydig betegnelse, da disse retsomsråder omtales ofte med andre synonymer, eksempelvis »privatret« eller »borgerlig ret«. Udtrykket »erhvervsret«, der ofte ses anvendt i den juridiske litteratur, vil typisk sigte til de retsomsråder, som betragtes som offentlige - men med særlig vægt på de problemstillinger, der sigter til private virksomheders erhvervsvandret.

Civilret kontra offentlig ret

En inddeling af det danske retssystem i offentlige og private retsomsråder vil ofte være baseret på en hovedbundtavsopdeling, der vil være af privatretlig (= civilretlig) karakter på den ene side og af offentligretlig karakter på den anden side.

Det er karakteristisk for de civilretlige retsomsråder, at de kan fraviges ved indbyrdes aftale mellem de parter, der er omfattet af reglerne (4). Inden for civilrettens område gælder endvidere hovedreglen, at den, der leder en retssag, selv må tage initiativet til et appøat, hvis han har et delvist medhold, vil han kunne påberøbe sig tvangsretshedernes side, hvis modparten ikke opfylder de påkrævede vilkår. Det vil typisk gå ud på, at der skal betales et beløb til den anden part.

De offentligretlige retsregler adskiller sig fra de civilretlige ved bl.a. at omfatte forbud og påbud, som indebærer en pligt til at efterkomme. Tilbudsværettes forbud vil en offentlig myndighed, eksempelvis politiet, tage initiativet til at påtale overtrædelser. Forbudsværet vil være, at overtræderen falder straffebønnen efter straffelovgivningen. Er der tale om en offentlig myndighed, vil der typisk være tale om en offentlig myndighed, som har ansvaret for at påtale overtrædelserne.

C.C. MUNKSGAARD NIELSEN

er afdelingsdirektør i forsikringssekselskabet Codan. Han har bl.a. skrevet bogen Forsikringsjura.

Personforsikringsjura

Introduktion til civilretten

Personforsikringsjura (tidligere: Introduktion til civilretten) omfatter en klar og overskuelig fremstilling af person-, familie- og arveretten - set i relation til forsikringsaftaleretten.

Den omfatter også hovedprincipperne i skiftelovgivningen og arveafgiftslovgivningen og lægger her særlig vægt på de retsregler, der gælder for pensionsrettigheder.

Forsikringshøjskolens Forlag

Rungsted Strandvej 107
2960 Rungsted Kyst
Telefon 4286 4422
Telefax 4576 5959

1602 1995
gad
KR360.00

Forsidebillede:
Helle Thorborg

ISBN 87-89411-5
90120253
4.udg. 1.opl.
1994
Forsikringsjuraen